

13 mei 2021

Verschenen op 10 mei 2021 op [German Foreign Policy](#) (*)

Nederlandse vertaling door Ander Europa

Met dank voor de toelating tot publicatie

Berlijn en de EU blokkeren de tijdelijke opschorting van octrooien op Covid-19-vaccins, zelfs nadat de VS hun standpunt over de kwestie hadden gewijzigd. Na de recente EU-top (Porto, 7-8 mei) verklaarden bondskanselier Angela Merkel en de voorzitter van de Europese Raad Charles Michel dat zij niet geloven dat het opheffen van octrooien de juiste stap zou zijn voor een verhoogde vaccinproductie. Berlijn maakt zich vooral zorgen over de mRNA-octrooien van BioNTech; de verwachting is dat het bedrijf met zijn octrooien Duitsland op de kaart zet als biotechnologie-producent. China mag de octrooien dus niet in handen krijgen, zo zou bondskanselier Angela Merkel hebben gezegd. Anderzijds moet ook de ommezwaai van de regering-Biden in de kwestie van de patentopheffing gezien worden in het kader van de concurrentie met China. Sinds India geen vaccins meer kan uitvoeren, als gevolg van de escalatie van de pandemie in dat land, worden armere en opkomende landen bijna uitsluitend bevoorrad door China en Rusland – ook met de licenties om zelf de vaccins te produceren. Ontheffing van de octrooiplicht zou de Chinees-Russische dominantie op het gebied van vaccins kunnen doorbreken.

Patentopheffing? “Geen oplossing”

De Duitse regering en de EU blokkeren – voornamelijk op aandringen van Duitsland – de stap van de VS om toe te geven aan de groeiende internationale druk om de octrooien op Covid-19-vaccins althans tijdelijk op te schorten. Terwijl de secretaris-generaal van de VN en de hoofden van de Wereldgezondheidsorganisatie en de Wereldhandelsorganisatie (WHO en WTO) de aankondiging van de regering-Biden over deze kwestie uitdrukkelijk toejuichten, sprak de Duitse bondskanselier Angela Merkel zich na afloop van de top op zaterdag uit tegen een ontheffing van octrooien: *“Ik denk niet dat afstand doen van octrooien de oplossing is om meer mensen van het vaccin te voorzien,”* verklaarde zij ¹. Hoewel voorafgaand aan de EU-top verschillende EU-lidstaten de stap van de VS hadden toegejuicht – waaronder Oostenrijk, Spanje en Polen – werd er geen melding van gemaakt nadat Merkel zich er tijdens de EU-top openlijk tegen had verzet. Met betrekking tot de patentvrijstelling verklaarde Charles Michel, voorzitter van de Europese Raad: *“We denken niet dat dit op korte termijn het wondermiddel is.”*². Zodra er concrete voorstellen op tafel liggen, “zijn we bereid om hierover in gesprek te gaan.” Verwijzend naar EU-kringen spreken Duitse media afwijzend van een “PR-stunt” van de Verenigde Staten.

Blokkeren van leveranties

In feite werd de aankondiging door de regering-Biden van afgelopen woensdag dat zij zich niet langer zou verzetten tegen de vrijgave van de octrooien pas gedaan nadat Washington onder toenemende internationale druk was komen te staan. De protesten tegen het aanleggen van voorraden vaccins in de VS nemen toe sinds medio april bekend werd dat tegen eind juli ongeveer 300 miljoen ongebruikte vaccindoses in Amerikaanse magazijnen zouden kunnen opgestapeld liggen, terwijl de meeste armere landen met extreme tekorten te kampen hebben.³ Er zijn ook klachten gerezen omdat de VS niet alleen de uitvoer van vaccins, maar ook van primaire producten streng aan banden legt. Joe Biden had dit onmiddellijk na zijn ambtsaanvaarding verordonneerd, verwijzend naar bepalingen in de Amerikaanse Defense Production Act (DPA). Omdat dit de vaccinproductie van bijvoorbeeld het Serum Institute of India, 's werelds grootste vaccinproducent, ernstig had getroffen, had de CEO van dit instituut, Adar Poonawalla, half april openlijk kritiek geuit op Biden.⁴ In het zwaar door een pandemie getroffen India hebben de blokkades van de VS de woede tegen de Verenigde Staten en tegen de pro-Amerikaanse koers van de regering van premier Narendra Modi doen toenemen⁵ – een ontwikkeling die Washington niet onverschillig kan laten, omdat het voor zijn machtsstrijd met Peking rekent op een nauwe samenwerking met New Delhi.

Zonder tegenwicht

De dramatische escalatie van de pandemie in India verzwakt bovendien de positie van het Westen in zijn rivaliteit met China en Rusland op het gebied van vaccins. Ontwikkelingslanden en opkomende landen hebben tot nu toe bijna uitsluitend vaccins uit China, Rusland en India ontvangen. China heeft inmiddels 240 miljoen doses vaccins geleverd aan talrijke landen in Azië, Afrika en Latijns-Amerika, en ook aan enkele van de armere landen in Oost- en Zuidoost-Europa.⁶ Peking en ook Moskou – dat ondanks de geringere productiecapaciteit zoveel mogelijk vaccins uitvoert – bevorderen ook de productie onder licentie van hun vaccins door plaatselijke bedrijven in verschillende verarmde of drempellanden, waaronder Brazilië, Marokko, Indonesië en Servië. Tot voor kort werden ook vaccins geleverd door India, waar het Serum Institute of India onder licentie het vaccin van AstraZeneca (Groot-Brittannië) produceerde, met leveringen van meer dan 66 miljoen doses aan ontwikkelingslanden en opkomende landen, aldus het Indiase Ministerie van Buitenlandse Zaken. Omdat India nu alle beschikbare capaciteit nodig heeft voor zijn eigen strijd tegen de pandemie, kan het voorlopig niet fungeren als een pro-westers tegenwicht tegen Rusland en China onder degenen die vaccins leveren aan de meer verarmde wereld.

De apotheek van de rijken

De armere landen zijn dus bijna volledig afhankelijk van de hulp van China en Rusland, omdat zelfs de EU – in tegenstelling tot wat zij beweert – zeer weinig levert. In een toespraak (6 mei) aan het Europees Universitair Instituut in Florence verklaarde Commissievoorzitter Ursula von der Leyen dat de EU *de enige democratische regio ter wereld is die op grote schaal vaccins exporteert*, en zij noemde de Unie trots de *apotheek van de wereld*.⁷ India wordt soms de “apotheek van de wereld” genoemd, omdat zijn farmaceutische bedrijven enorme hoeveelheden redelijk geprijsde medicijnen produceren, die

betaalbaar zijn voor armere landen. Natuurlijk zijn er bedrijven in de EU die met name dure BioNTech/Pfizer-vaccins exporteren, voornamelijk naar rijke landen, zoals werd bevestigd door de woordvoerder van de Commissie voor handelsvraagstukken, Miriam Garcia Ferrer. Sinds januari heeft Brussel in principe 178 miljoen doses goedgekeurd voor uitvoer, hoofdzakelijk naar Japan (72 miljoen vaccins), het VK (19 miljoen), Canada (18 miljoen), Saoedi-Arabië (7 miljoen), Zwitserland en Turkije (beide 5 miljoen), Singapore en Korea (beide 3 miljoen). Er waren nauwelijks leveringen aan armere landen. ⁸ _

Schoon schip maken

Terwijl het Westen terrein verliest in de invloedstrijd met China en Rusland ligt de productiecapaciteit voor vaccins in veel landen stil. Het Canadese Biolyse Pharma probeert al maanden een vergunning te krijgen om vaccins te produceren – tevergeefs. De capaciteit wordt geschat op 50 miljoen doses per jaar. Incepta Pharmaceuticals in Bangladesh, in Dhaka, zou 350 miljoen doses per jaar kunnen produceren, maar is er ook niet in geslaagd een vergunning te verkrijgen. ⁹ _ Daar zou nu echter verandering in kunnen komen. Aangezien India, de belangrijkste leverancier van Bangladesh, nu ontbreekt, heeft Dhaka zijn best gedaan om een vervanger te vinden, nl. in Peking en Moskou. Met name de licentieproductie van Sputnik V staat ter discussie. Vertegenwoordigers van Incepta Pharmaceuticals hebben enkele dagen geleden deelgenomen aan de onderhandelingen hierover¹⁰. Als het Westen niet achter wil blijven bij Rusland en China, in de wereldwijde race om een vaccin, moet er een koerswijziging komen.

Een “game changing technologie”

De regering-Biden zou dus – om geostrategische redenen – niet alleen inbreuk maken op de belangen van machtige Amerikaanse farmaceutische bedrijven, die vrezen voor hun winsten, maar ook op de belangen van Berlijn. De Duitse regering stimuleert BioNTech en CureVac met hun mRNA-vaccins, omdat de mRNA-technologie wordt beschouwd als de belangrijkste factor voor de versteviging van Duitsland als biotechnologisch centrum. Daarom heeft Angela Merkel naar verluidt op de EU-top verklaard dat China de mRNA-octrooien niet in handen mag krijgen. ¹¹ _ Merkel zou over “baanbrekende biotechnologieën”, met name mRNA, op 10 mei met vooraanstaande deskundigen overleggen. De kwestie wint aan belang in het pandemiebeleid van Berlijn. Hierover zal german-foreign-policy.com binnenkort verslag uitbrengen. ♦

VERVOLG

Op 11 mei publiceerde german-foreign-policy.com inderdaad een vervolgartikel, [The Pandemic as an Opportunity](#), dat in meer detail focust op de ingrepen van de Duitse overheid om ‘haar’ bedrijven,

BioNTech en CureVac, op de kaart te zetten als koplopers in de veelbelovende mRNA-technologie. Hieronder de vertaling van de inleiding van dit artikel.

De pandemie als kans

Berlijn voert campagne voor “mRNA Centrum Duitsland” tijdens de pandemie. BioNTech boekt miljardenwinsten en mikt op wereldwijde expansie.

De Duitse regering grijpt de strijd tegen de Covid-19 pandemie aan om Duitse biotechbedrijven te helpen wereldkampioen te worden in de mRNA-toekomsttechnologie. BioNTech, gevestigd in Mainz, is de belangrijkste begunstigde. Onder druk van Berlijn, en tegen de weerstand van Parijs, heeft het bedrijf de facto een monopolie gekregen voor de levering aan de EU in de toekomst, terwijl een Franse concurrent in de kou werd gezet. Omdat de vaccins van BioNTech vele malen duurder zijn dan die van andere bedrijven, moeten armere EU-lidstaten in Oost- en Zuidoost-Europa nu enorme bedragen betalen aan het Duitse bedrijf. Terwijl andere bedrijven tijdens de acute fase van de pandemie vaccins tegen hun kostprijs leveren, heeft BioNTech alleen al in het eerste kwartaal van 2021 een nettowinst van 1,13 miljard euro gemaakt. Het gebruikt deze winst nu om uit te breiden – geholpen door het feit dat Berlijn ontheffingen van octrooiën op vaccins blokkeert. Met de opkomst van BioNTech kan Duitsland hopen een leidende positie als biotech-centrum te bereiken. Er wordt gesuggereerd dat Duitsland nu al “een van ‘s werelds zwaartepunten” is voor mRNA-technologie.

[\[Hier verder in het Engels\]](#)

(*) German-Foreign-Policy.com wordt gerealiseerd door een groep onafhankelijke journalisten en sociale wetenschappers die “permanent de hernieuwde pogingen van Duitsland opvolgen om terug een hoge machtsstatus te verwerven op economisch, militair en politiek vlak.”

Hits: 135

Dit delen:

[Facebook](#)

[Twitter](#)

Voetnoten

-
1. Persconferentie na de informele bijeenkomst van de Europese Raad en de Top EU-India in Porto. 08.05.2021.
  2. Matthias Kolb: Europas Unmut über Bidens PR-Trick. sueddeutsche.de 08.05.2021

3. Adam Taylor, Emily Rauhala: U.S. could have 300 million extra vaccine doses by end of July, raising concerns about hoarding. [washingtonpost.com](https://www.washingtonpost.com) 15.04.2021.
  4. Poonawalla twitterde op 16. April: “Gerespecteerde @POTUS, als we ons echt willen verenigen in het verslaan van dit virus, verzoek ik u nederig namens de vaccinindustrie buiten de VS om het embargo op de export van grondstoffen uit de VS op te heffen, zodat de vaccinproductie kan toenemen. Uw regering heeft de details.”
  5. Zie ook [“A Signal to China”](#).
  6. Iain Marlow, Sudhi Ranjan Sen, James Paton: China is filling the global COVID vaccine shortage left by the U.S. and India. fortune.com 08.05.2021.
  7. Toespraak van Commissievoorzitter von der Leyen tijdens de State of the Union-conferentie van het Europees Universitair Instituut. ec.europa.eu 06.05.2021.
  8. EU vaccines: Millions of doses exported to rich countries, less to poor countries. brusselstimes.com 08.05.2021.
  9. Saeed Shah, Yaroslav Trofimov, Gabriele Steinhauser: India’s Covid-19 Crisis Raises Pressure to Waive Vaccine Patents. wsj.com 01.05.2021.
  10. Mohammad Al-Masum Molla: Chinese Vaccine: 5 lakh [=500.000] doses may arrive on May 10. thedailystar.net 03.05.2021.
  11. Matthias Kolb: Europas Unmut über Bidens PR-Trick. sueddeutsche.de 08.05.2021.
-